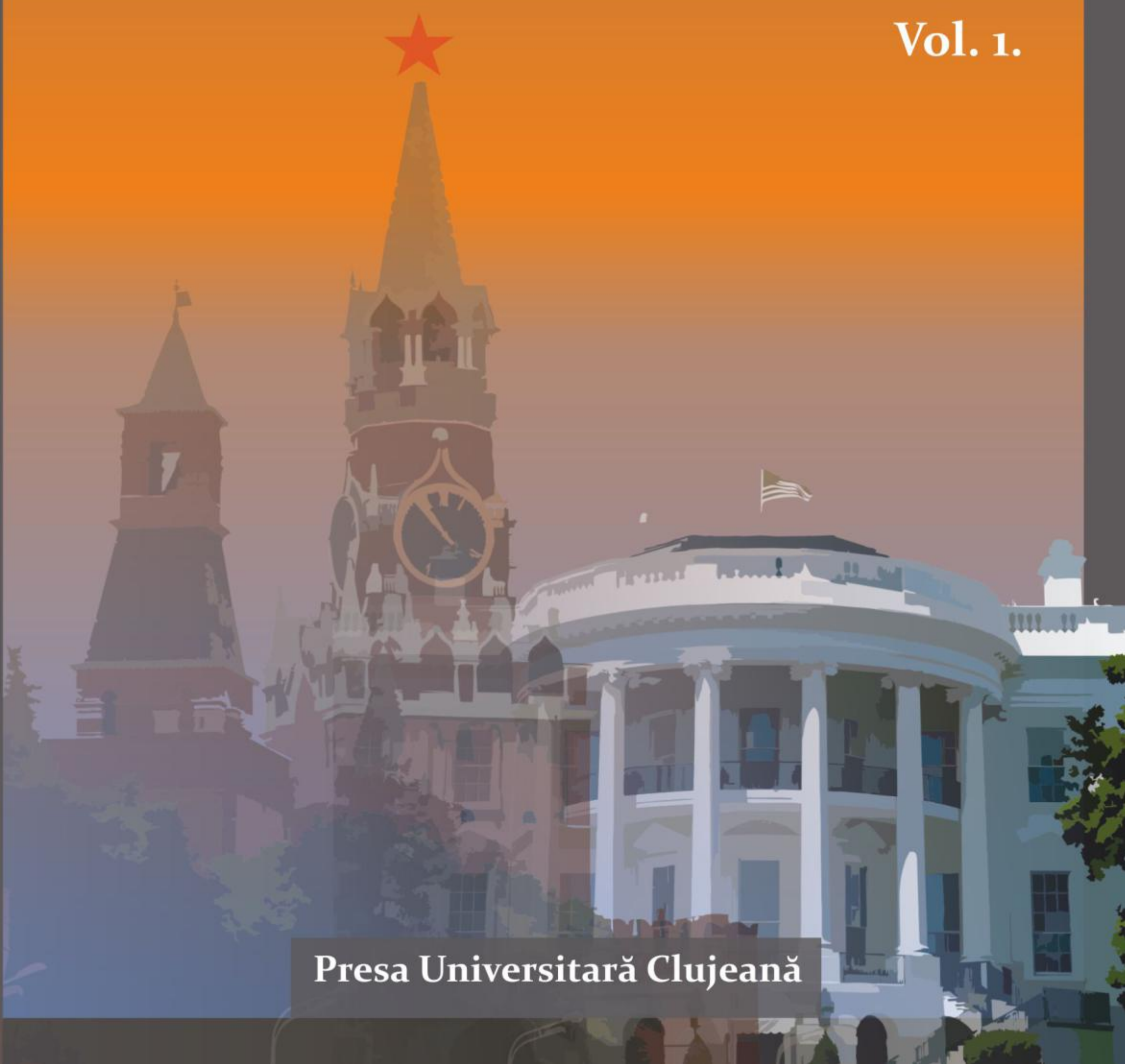
Marius-Sorin Miclea

Geopolitica post-Război Rece în zorii noii lumi multipolare

Aspecte geopolitice, strategice, diplomatice, militare și istorice în fostul spațiu de influență sovietic

Vol. 1.



Presa Universitară Clujeană

MARIUS-SORIN MICLEA

•

GEOPOLITICA POST-RĂZBOI RECE ÎN ZORII NOII LUMI MULTIPOLARE

Aspecte geopolitice, strategice, diplomatice, militare și istorice, în fostul spațiu de influență sovietic

Vol. 1

MARIUS-SORIN MICLEA

GEOPOLITICA POST-RĂZBOI RECE ÎN ZORII NOII LUMI MULTIPOLARE

Aspecte geopolitice, strategice, diplomatice, militare și istorice, în fostul spațiu de influență sovietic

Vol. 1

PRESA UNIVERSITARĂ CLUJEANĂ
2020

Referenţi ştiinţifici:

Conf. univ. dr. Laura Cetean-Voiculescu

Conf. univ. dr. Mihaela Miruna Tudorașcu

ISBN general: 978-606-37-0929-6

ISBN vol. 1: 978-606-37-0930-2

Universitatea Babeş-Bolyai
Presa Universitară Clujeană
Director: Codruţa Săcelean
Str. Hasdeu nr. 51
400371 Cluj-Napoca, România
Tel./fax: (+40)-264-597.401
E-mail: editura@ubbcluj.ro
http://www.editura.ubbcluj.ro/

PREFAȚĂ

Propunerea editorială a domnului Marius-Sorin Miclea se proiectează drept o analiză temeinică și aprofundată asupra pilonilor de construcție ai perioadei post-Război Rece prin raportare la Regiunea Extinsă a Mării Negre (REMN) și cu predilecție a principalelor repere strategice ce au marcat echilibrul regional al acestui dinamic complex de securitate.

Geopolitica spațiului ex-sovietic a reprezentat o preocupare a cercetătorilor din domeniul relațiilor internaționale, dar și a studiilor de securitate încă din debutul anilor 1990, însă foarte puține inițiative de studiere a Regiunii Extinse a Mării Negre au reușit să îmbine, în același timp, reperele geopolitice și geostrategice ale acestui spațiu, cu evoluția și asumarea opțiunilor de politică externă pe care statele din această zonă aveau să le îmbrățișeze și care, la rândul lor, vor duce la transformări structurale în politica internă.

Analiza autorului cuprinsă în paginile acestui volum împletește cu succes abordări și concepte ce țin de sfera geopoliticii, de cea a relațiilor internaționale, dar și a studiilor de securitate, într-un demers ce are coerență și rigoare istorică. Autorul evaluează transformările spațiului ex-sovietic atât prin prisma referențialelor strategice ale Războiului Rece, dar și prin intermediul principalelor inițiative regionale ce vor da consistență acțiunilor politice și diplomatice ale actorilor zonali. Lucrarea de față surprinde și identitatea pe care acest complex de securitate, circumscris Regiunii Extinse a Mării Negre, o va

dobândi, mai ales ca urmare a confruntării dintre interesele naționale și geostrategice ale statelor din regiune.

Autorul dedică un spațiu important în lucrarea sa influenței pe care o are Federația Rusă în cadrul spațiului ex-sovietic, de la prăbușirea Tratatului de la Varșovia până la încercările de refacere a imperiului rus.

Argumentația autorului este bogată mai ales în surprinderea rolului și a implicațiilor pe care politica externă rusească le va avea în cadrul noilor forme de cooperare ce înglobează statele ex-sovietice în proiecte regionale cu mize dintre cele mai diverse. Analiza de specialitate surprinde în cadrul paradigmei securității înghețate o gamă largă de realități geopolitice, de la conflictul din Transnistria, până la cel din Nagorno-Karabah, implicarea Rusiei în conflictele din Caucaz și nu în ultimul rând conflictul din Ucraina.

Teme fundamentale precum, *paradigma securității înghețate, cooperarea în conflictualitate sau trinomul risc-vulnerabilitate-amenințare* în cadrul Regiunii Extinse a Mării Negre, sunt atent analizate și dezbătute, oferind cititorului o înțelegere clară, dar și o perspectivă analitică asupra statelor din Europa de Est și Asia Centrală, care după anii 1990 păreau să-și fi pierdut direcția.

Lucrări sistematice dedicate analizei spațiului ex-sovietic apar îndeosebi după „revoluția trandafirilor" din Georgia și „revoluția portocalie" din Ucraina, marcând practic o orientare a cercetătorilor spre zona reformelor structurale și ale tranziției spre un sistem democratic.

Cercetarea autorului surprinde și implicațiile avute de politica energetică promovată de regimul de la Moscova în relațiile sale cu fostele state satelit, dar și cu vecinii; de unde și reprezentarea acesteia prin intermediul unor mijloace și instrumente ale puterii *hard, soft* și *smart* utilizate de Federația Rusă în cadrul proiectelor sale regionale.

Potențialul energetic al Zonei Extinse a Mării Negre determină un interes sporit nu doar al Rusiei pentru acest spațiu, ci și al Uniunii Europene, al NATO și de ce nu al Turciei, care dorește conservarea poziției sale în arhitectura de securitate regională.

Zona Mării Negre este atractivă nu doar grație resurselor de care dispune, în special rezervele sale de hidrocarburi, ci și datorită poziționării sale în raport cu principalii furnizori de securitate regională. Chiar dacă preocupările sistematice pentru zona Mării Negre din partea Uniunii Europene și a NATO datează de doar un deceniu, conectarea acestui spațiu la economia globală este un proces natural, ce nu poate decât să sporească stabilitatea și pacea pe continentul european.

Recomand astfel itinerarul geopolitic propus de autor, atât pentru a vă familiariza cu experiențele prin care a trecut Regiunea Extinsă a Mării Negre, dar mai ales pentru a înțelege valoarea adăugată pe care exploatarea la adevăratul potențial a acestei regiuni o poate avea în ecuația de securitate zonală, cu implicații concrete mai ales în ceea ce privește garantarea stabilității politice a statelor aflate în imediata vecinătate.

Prof. univ. dr. Adrian-Liviu Ivan
Rector al Academiei Naționale de Informații „Mihai Viteazul”

CUPRINS

Prefață 5

Capitolul 1. Considerații generale, descrierea obiectivelor și a metodelor de cercetare. O abordare prin prisma teoriei relațiilor internaționale 9

§1. Introducere 9

§2. O trecere în revistă a perspectivelor geografice ale obiectului de studiu. Reperele geografice și atuurile strategice ale regiunii 25

§3. Descoperirea de către imperii a importanței geostrategice a Mării Negre. Originile și ciclurile istorice ale epocilor de confruntare între civilizațiile din regiune. Revendicarea morfogenezei mediului de securitate încă de la originile civilizației europene 27

§4. Primul ciclu istoric – o analiză a evenimentelor care s-au desfășurat între procesul de colonizare grecesc și începuturile dominației romane. Principalele evenimente istorice care au marcat regiunea din punct de vedere al securității. Prezentarea unui „proto-model" de securitate pontic 29

§5. Al doilea ciclu istoric. Mărirea și decăderea Imperiului Otoman. Diferite abordări istorice ale mediului de securitate regional. De la căderea Constantinopolelui la Pacea de la Adrianopol, în anul 1829.. 34

§6. Ciclul al treilea. Importanța din ce în ce mai crescută a regiunii în dinamica evenimentelor internaționale. Tratatele semnate de către marile puteri ale epocii - dovezi ale marilor provocări zonale 38

§7. Regiunea Extinsă a Mării Negre de după Războiul Rece. Principalele caracteristici ale securității naționale a României de-a lungul secolului al XX-lea. Prezentarea paradigmei securității înghețate ca element de noutate 49

§8. România – stat și actor esențial al Regiunii Extinse a Mării Negre. Principalele caracteristici ale securității naționale a României de-a lungul secolului al XX-lea............ 57

§9. Prezentarea noului concept al paradigmei securității înghețate 64

Capitolul 2. Încadrarea paradigmei „securității înghețate" într-o nouă abordare lărgită a relațiilor internaționale. O abordare proprie perioadei de după Războiul Rece. Poziționarea și rolul geostrategic al României în Regiunea Extinsă a Mării Negre 69

§1. Cadrul conceptual al paradigmei „securității înghețate" 69

§2. Încadrarea militară și politică a elementelor care definesc paradigma securității înghețate 77

§3. Disensiunile la nivelul componentei economice și de mediu în perioada paradigmei securității înghețate 90

§4. Problemele interne de securitate ale României în cadrul paradigmei securității înghețate. Fragilitatea interioară a unei democrații într-o nouă eră mondială cu un viitor incert. 96

§5. Cadrul conceptual al fragilităților de nivel endogen care au stat la baza vulnerabilității României, identificate la începutul anilor '90 103

§6. Analiza câtorva riscuri importante și amenințări politico-militare de impact, de natură endogenă................. 124

§7. O abordare geopolitică a principalilor actori ai regiunii în noua logică monopolară 138

§8. Poziționarea strategică a Republicii Moldova pe falia de instabilitate a Regiunii Extinse a Mării Negre. O scurtă analiză a enclavei Transnistriei 148

§9. Analiza contribuției regiunii caucaziene la fundamentarea paradigmei securității înghețate. Războiul pentru enclava Nagorno-Karabah dintre Armenia și Azerbaidjan 155

§10. Abordarea principalelor probleme cu care se confruntă statul caucazian Georgia în perioada paradigmei securității înghețate 162

Capitolul 3. Analiza opțiunilor și vulnerabilităților fostelor state comuniste ale Regiunii Extinse a Mării Negre: occidentalizarea sau revenirea în sfera de influență a Rusiei? 169

§1. Impactul prăbușirii comunismului asupra mediului de securitate de la Marea Neagră. Efectele imediate și imprevizibile ale dispariției Tratatului de la Varșovia pentru statele din regiune 170

§2. Comunitatea occidentală și Statele Unite, prime beneficiare ale transformărilor mediului de securitate pontic 181

§3. Rolul și locul Rusiei în perioada paradigmei securității înghețate. Primele demersuri pe calea restaurației fostului imperiu 185

§4. Dilemele existențiale și aparenta independență a fostelor republici unionale caucaziene Georgia, Armenia și Azerbaidjan 191

§5. Perisabilitatea și lipsa de coeziune a suprastructurii statale a Ucrainei 195

§6. Vulnerabilitățile Republicii Moldova, ca parte a triunghiului geopolitic Transnistria-Rusia-Europa 200

§7. Transnistria și cocktailul detonant al simbiozei dintre un regim ilegitim și crima organizată 205
§8. Regiunea Extinsă a Mării Negre – punct obligatoriu de pătrundere a terorismului islamic în Europa 211
§9. Analiza geopolitică a cauzelor reîncălzirii războaielor „înghețate“ în Caucaz în perioada paradigmei securității înghețate 218

Anexe 227



__Marius-Sorin Miclea__ este doctor în Relații Internaționale și Studii Europene al Universității din Lyon, fiind în același timp, diplomat și militar de carieră. A absolvit cursurile Liceului Militar "Mihai Viteazul" din Alba-Iulia, ale Școlii Militare de Ofițeri activi de Aviație "Aurel Vlaicu" Boboc-Buzău și ale Facultății de Drept. Și-a perfecționat pregătirea în țară, absolvind cursurile post-universitare ale Colegiului Național de Apărare, seria a XIX-a, cursul de bază, precum și alte cursuri de formare în carieră.

A studiat în Franța, în calitate de bursier al guvernului francez, unde a absolvit un Master de cercetare în Securitate internațională și Apărare, la Universitatea "Pierre Mendès-France" din Grenoble. A urmat cursuri postuniversitare la Institutul de Înalte Studii de Apărare Națională a Franței (I.H.E.D.N.) din Paris.

În plan profesional, în perioada 1985-2002, a servit în diferite garnizoane ale Armatei României, în calitate de ofițer de aviație în cadrul Statului Major al Forțelor Aeriene. Beneficiind de un stagiu de pregătire în cadrul Ministerului francez al Apărării, Unitatea Franceză de Verificare, între anii 2006 – 2008, a îndeplinit atribuții specifice funcției de inspector internațional în controlul armamentelor, în cadrul Direcției Control Armamente și Verificare. Începând cu anul 2008 îndeplinește misiuni în Serviciul Exterior al României, în calitate de diplomat.

ISBN: 978-606-37-0929-6
ISBN: 978-606-37-0930-2